

Programrapport Klimatneutrala Umeå 2040

Januari – december 2025

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Territoriella utsläpp.....	6
Konsumtionsbaserade utsläpp.....	7
Kommunkoncernens utsläpp	8
Fokusområden	9
Fokusområde 1- Transporter	9
Fokusområde 2- Bygg och anläggning.....	14
Fokusområde 3- Energi, el och fjärrvärme.....	16
Fokusområde 4- Cirkulär ekonomi	19
Fokusområde 5- Övergripande insatser	23
Status i underliggande planer och program	24
Definitioner	25

Sammanfattning

Det är tydligt att omställning pågår men att takten behöver accelereras betydligt för att uppnå antagna klimatmål. Omställningen är samhällsekonomiskt lönsam och för att öka takten krävs arbete med både strukturella förändringar och förändrade beteendemönster.

Under perioden januari–december 2025 har arbetet fortsatt med att konkretisera Umeås klimatambitioner genom att vidareutveckla åtgärdsförslag och projektportföljer som baseras på tidigare scenario- och konsekvensanalyser. Fokus har successivt flyttats från planering till genomförande, med ökad betoning på att identifiera och prioritera insatser, säkra finansiering samt att realisera projekt som kan accelerera omställningen av samhällssystemen.

Klimatomställningen kräver insatser bortom Umeå kommuns egen rådighet och därför fortsätter Umeå att stärka sitt arbete med samverkan och partnerskapsbyggande. Arbetet sträcker sig från lokala mobiliseringar inom ramen för klimatfärdplanen till aktiv medverkan i internationella initiativ såsom EU:s mission för 100 klimatneutrala och smarta städer. Denna flernivåsamverkan är en förutsättning för att långsiktigt uppnå målet om ett klimatneutralt Umeå 2040.

Territoriella utsläpp: Umeås utsläpp uppgick 2023 till 291 kton CO₂e, vilket innebär en ökning från föregående år men samtidigt en minskning med 32 procent jämfört med 1990. Transportsektorn är fortsatt den största utsläppskällan och stod för 57 procent av de totala utsläppen.

Konsumtionsbaserade utsläpp: Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp visar en ökande trend, vilket understryker behovet av kraftfulla insatser för att vända utvecklingen.

Kommunkoncernen: Kommunkoncernens utsläpp uppgick till 105 kton CO₂e under 2024, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Ökningen berodde till stor del på att fjärrvärmesystemet behövde kompletteras med oljeeldning under den extremt kalla perioden i januari. För att åter närma sig målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder.

Fokusområden:

- *Transporter:* Transporter står fortsatt för den största andelen av Umeås utsläpp, omställningen går framåt, men i för långsam takt. För att uppnå klimatmålen behöver omställningen till fossilfria bränslen och det hållbara resandet accelereras ytterligare. Exempel på genomförda och pågående insatser: elektrifiering av busstrafik från 2026, projekt BATS, mobilitetsnorm i stadsutveckling.
- *Bygg och anläggning:* Energianvändningen i bostäder visar en positiv trend, men fler indikatorer behövs för att följa utvecklingen inom hela sektorn. Framåt krävs kraftfulla åtgärder för att öka användningen av klimatsmarta material och minska utsläppen från byggarbetsplatser. Exempel på genomförda och pågående insatser: utsläppsfria entreprenader (Renmarkstorget, Tomtebostrand), test av klimatberäkningar inom bygg inom Umeå klimatfärdplan.
- *Energi, el och fjärrvärme:* Umeås elproduktion är i stort sett fossilfri, men fjärrvärmens utsläpp är fortsatt stora och ökade under 2024 på grund av extrem kyla. För att minska utsläpp krävs minskad användning av fossila bränslen framför allt inom transportsektorn, vilket medför ett ökat elbehov, vilket i sin tur ställer krav på ett robust system. Exempel på genomförda och pågående insatser: nytt antaget energiprogram, förstärkning av elnät, avfallssorteringsanläggning.

- *Cirkulär ekonomi:* Mängden avfall per invånare minskar och sysselsättningen i cirkulära sektorn ökar, men återvinningen är fortsatt låg. Mer arbete krävs för att främja resurseffektiva affärsmodeller, cirkulära flöden i samverkan med näringslivet och hållbar konsumtion. Exempel på genomförda och pågående insatser: Umeå Eco Industrial Park, Byggåterbruket/ABC, Cirkulära Västerbotten-piloter, School Food for Change för minskat matsvinn.
- *Övergripande insatser:* Styrning och samverkan utvecklas, men för att öka takten i omställningen behövs fortsatt utveckling inom investeringar, finansiering, hantering av kvarvarande utsläpp och partnerskap på lokal, regional, nationell och EU-nivå. Exempel på genomförda och pågående insatser: utveckling av projektportföljer, klimatkontrakt på olika nivåer, extern finansiering av fossilfria entreprenader.

Överblick

Görs det
tillräckligt?

Inriktningsmål 4

Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

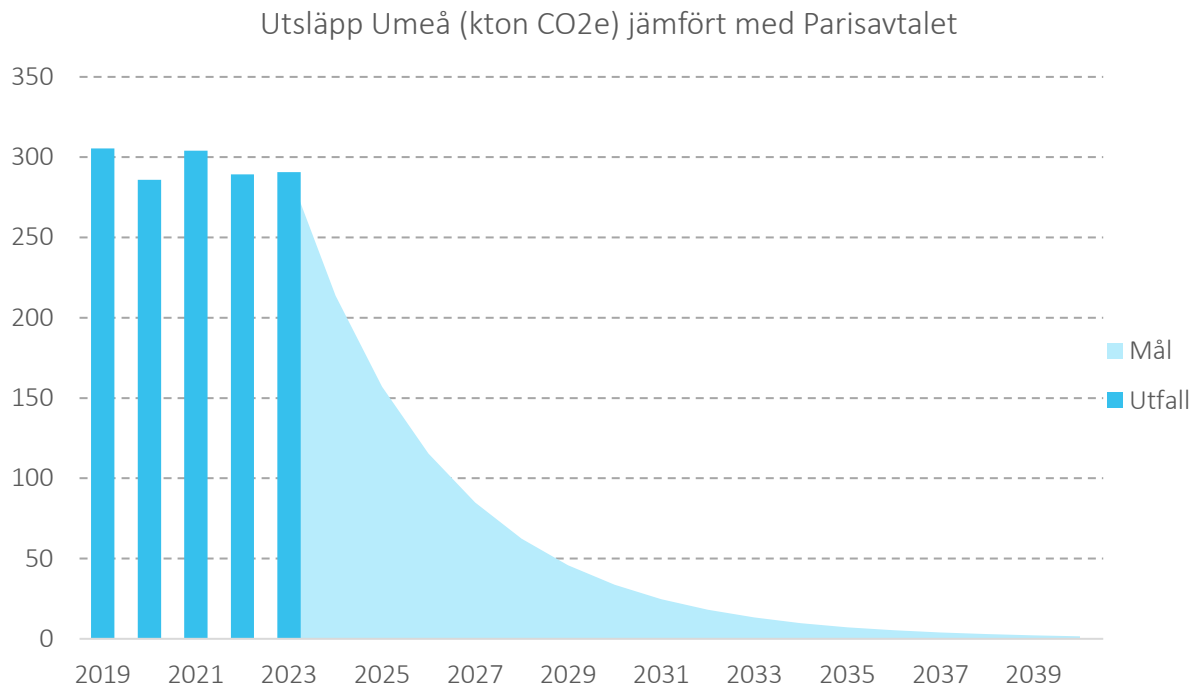
Bedömning

För att nå målet om klimatneutralitet till 2040 behöver Umeå accelerera takten i utsläppsminskningen. Sedan 2019 har växthusgasutsläppen legat relativt konstant, vilket understryker behovet av kraftfulla åtgärder. Insatser inom flera sektorer pågår och utgör en viktig grund för klimatomställningen, men för att öka takten krävs fortsatta insatser för att öka andelen fossilfria transporter och hållbar mobilitet samt utveckla cirkulära flöden. Dessutom behöver utsläpp, som är svåra och inte går att minska, initialt hanteras genom en koncernövergripande strategi för kompletterande åtgärder som ex. möjliga kolsänkor.

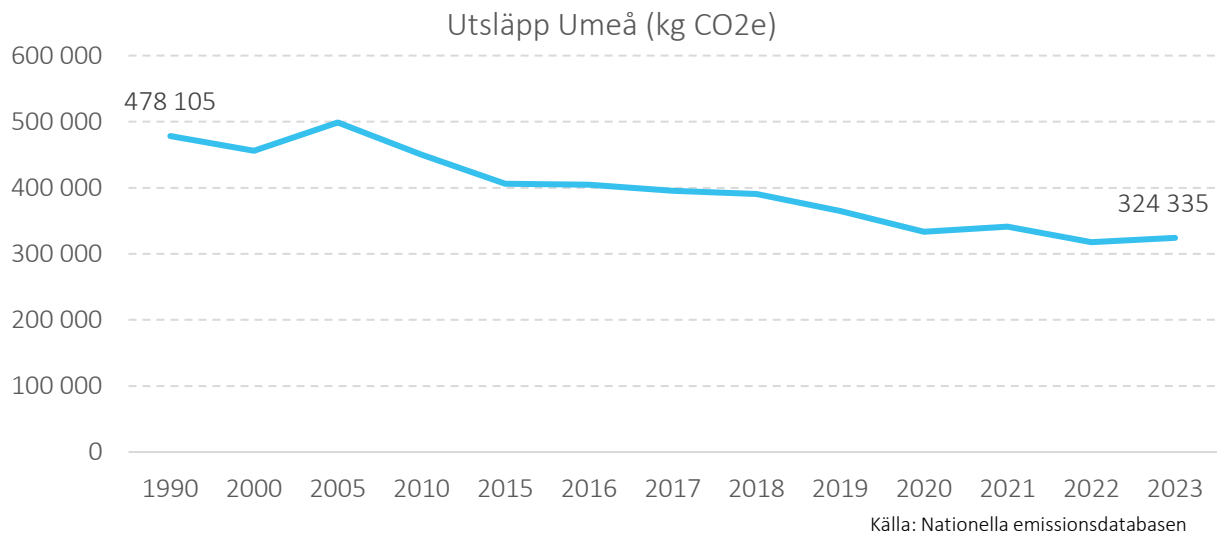
Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp visar en ökande trend, vilket understryker behovet av kraftfulla insatser för att vända utvecklingen. Det handlar bland annat om att öka kunskapen om både privat och offentlig konsumtions klimatpåverkan, samt att utveckla nya arbetssätt som stödjer mer hållbara konsumtionsmönster.

För att uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder. Arbetet behöver intensifieras med fokus på fossilfri uppvärmning, energieffektivisering och hållbara transporter. Det är genom en kombination av tekniska lösningar, styrning och investeringar som den nödvändiga utsläppsminskningen kan åstadkommas.

Territoriella utsläpp

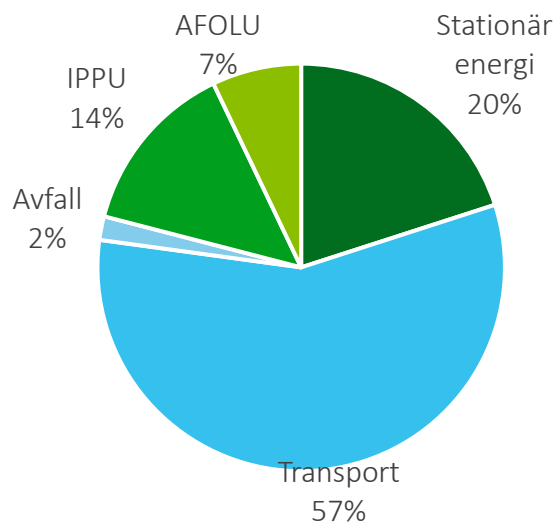

De sammanlagda utsläppen inom scope 1 och 2 i Umeå kommun uppgick år 2023 till 291 ton CO₂e. Det är en ökning jämfört med år 2022.

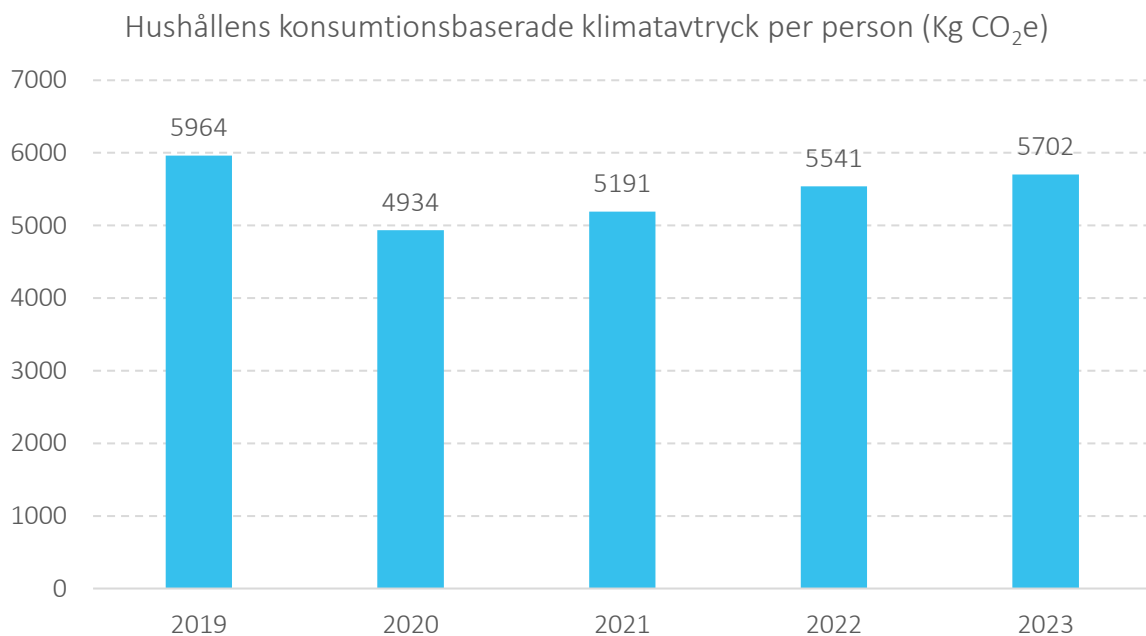
Vid en jämförelse av nationella emissionsdatabasens utsläppsdata har utsläppen i Umeå kommun minskat med 32 procent sedan 1990. Skillnaderna mellan Umeå kommuns värden och nationella emissionsdatabasens värden beror på vissa skillnader i beräkningarna och tillämpningar av schablonvärden.

Diagram 2 Utsläpp per kategori

De största utsläppen kommer från transportsektorn, den står för 57 procent av utsläppen år 2023.

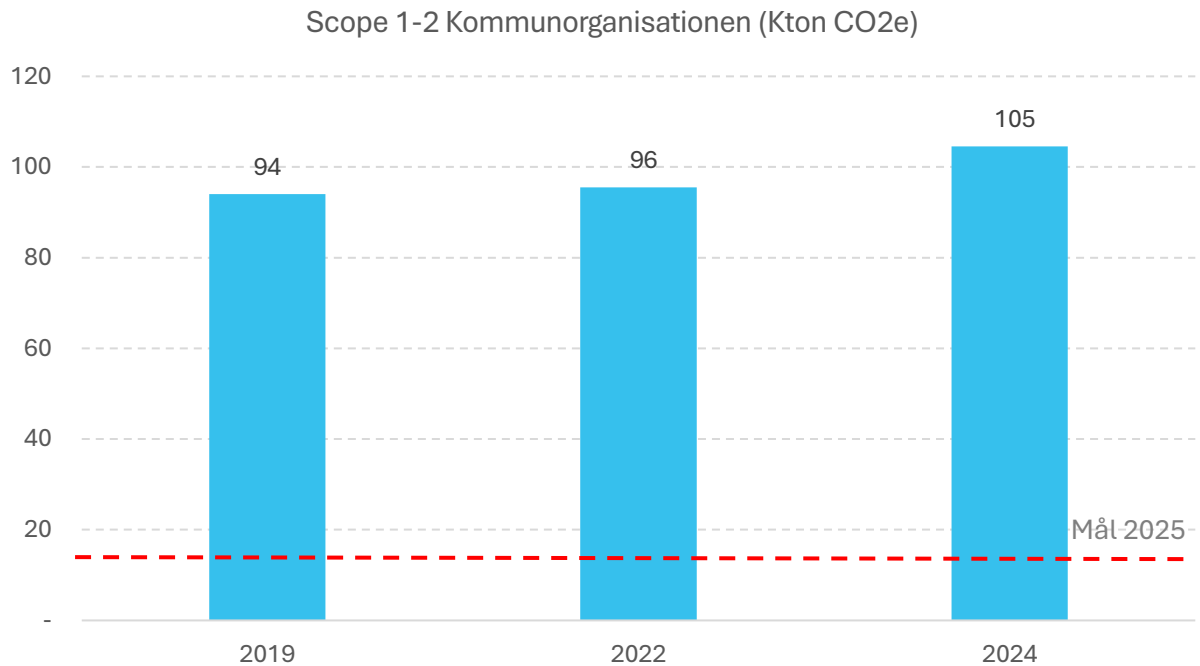
Konsumtionsbaserade utsläpp

Källa: Konsumtionskompassen.se , SEI (Stockholm Environmental Institute) 2025

De konsumtionsbaserade utsläppen i Umeå kommun är något högre 2023 jämfört med tidigare. År 2023 var hushållens konsumtion cirka 5 700 kg koldioxidekvivalenter per person.

Kommunkoncernens utsläpp

Under år 2019, 2022 och 2024 har det genomförts beräkningar på kommunorganisationens utsläpp inom scope 1 och 2. År 2019 stod kommunen för 96 kton CO₂e. År 2022 låg utsläppen på en liknande nivå, medan de till 2024 hade ökat till 105 kton CO₂e. Den stora ökningen beror nästan uteslutande på större utsläpp från Umeå energi. 2024 inleddes med temperaturer som låg under -30 °C flera dagar i följd. Detta medförde att pannor som drivs av olja fick startas upp för att upprätthålla förväntad temperatur i fjärrvärmenätet. Detta gav ett stort tillskott till utsläppen inom scope 1. Utsläppen minskar inte i den takt som behövs för att nå målet om 14 kton CO₂e till 2025. För uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer nu omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder.

Vad är de olika scopen?

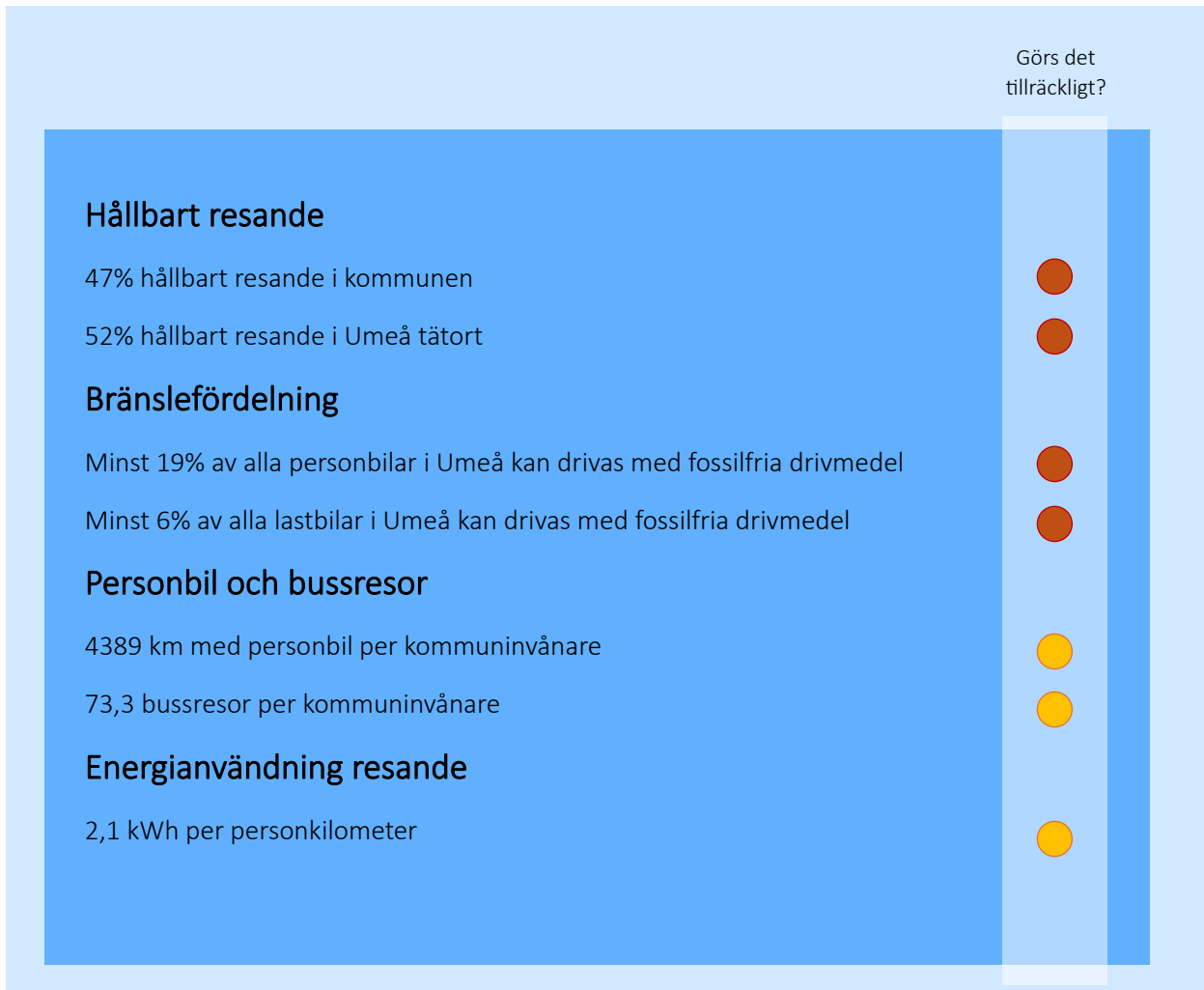
Scope 1 (direkta utsläpp): Dessa utsläpp kommer direkt från källor som ägs eller kontrolleras av organisationen, till exempel från förbränning i anläggning och fordon.

Scope 2 (indirekta utsläpp från energi): Dessa utsläpp kommer från produktion av elektricitet och värme, som köps och konsumeras av organisationen.

Scope 3 (övriga indirekta utsläpp): Dessa utsläpp uppstår från källor som inte ägs eller kontrolleras av organisationen, men som är en del av dess värdekedja. Det kan inkludera allt från inköpta varor och tjänster till anställdas pendling och avfallshantering.

Fokusområden

Fokusområde 1- Transporter

De områden och indikatorer som redovisas ovan är utvalda för att de antingen följer upp mål satta av kommunen eller för att de är viktig information kopplat till exempelvis scenarioanalys.

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

Bedömning

Fokusområdet transporter står för den överlägset största andelen av klimatutsläpp i Umeå. Därför är snabba utsläppsminskningar inom detta fokusområde mycket viktiga för att nå både områdesspecifika och övergripande klimatmålsättningar.

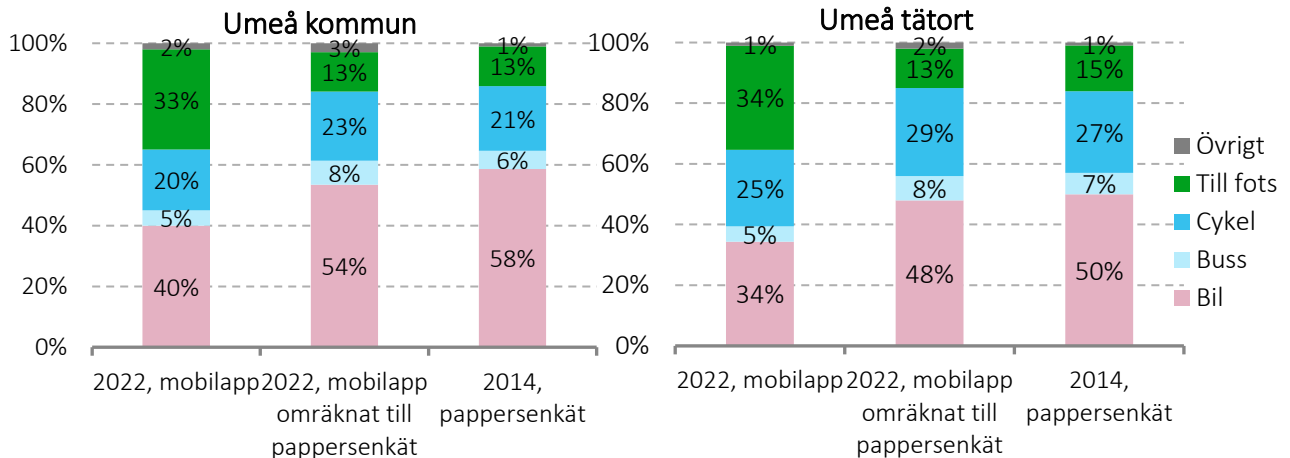
Arbete pågår för att möjliggöra ett ökat hållbart, effektivt resande och skifte till fossilfria bränslen. Bedömningen är att mer arbete krävs för att kunna minska utsläppen i en snabbare takt.

Det hållbara resandet liksom användningen av fossilfria bränslen för person- och godstrafik ökar i Umeå, men det bedöms att det inte sker i den takt som behövs. Här behöver arbetet med beteendepåverkan/mobility management förstärkas liksom det möjliggörande arbetet för en snabbare övergång till fossilfria bränslen och ett effektivt, kollektivt resande, exempel kan vara skapa incitament via upphandling av fossilfria transporter och arbete med hållbart resande i detaljplaner och ombyggnadsprojekt.

För att minska utsläppen från fokusområdet finns följande generella rekommendationer för Umeås klimatomställning (i ramverket Umeå klimatfärdplan):

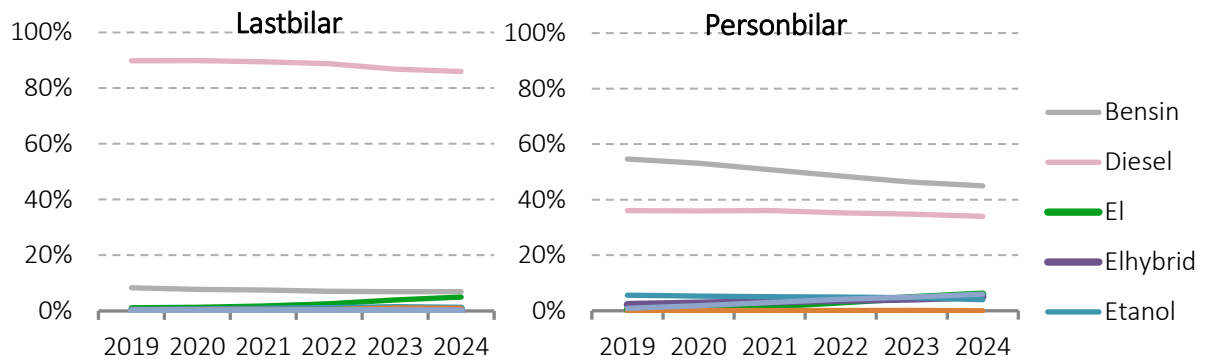
- Underlätta för lokalt hållbart resande
- Skifta till hållbar personbilsflotta
- Skapa resepolicy för färre och mer hållbara tjänsteresor
- Välj hållbar godstransport
- Skifta till hållbar lastbilsflotta samt energieffektivisera lastbilstransporter

Hållbart resande

Resandet år 2022 skedde med hållbara färdmedel till 47 procent i Umeå kommun och 52 procent i Umeå tätort. Detta är något högre jämfört med den resvaneundersökning som genomfördes år 2014. En resvaneundersökning är planerad att genomföras i Umeå tätort under hösten 2025 för att följa upp målet om hållbart resande.

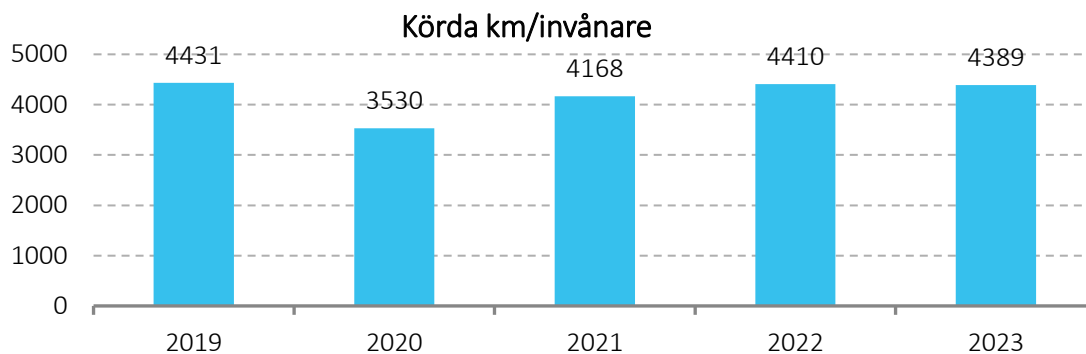
Bränslefördelning

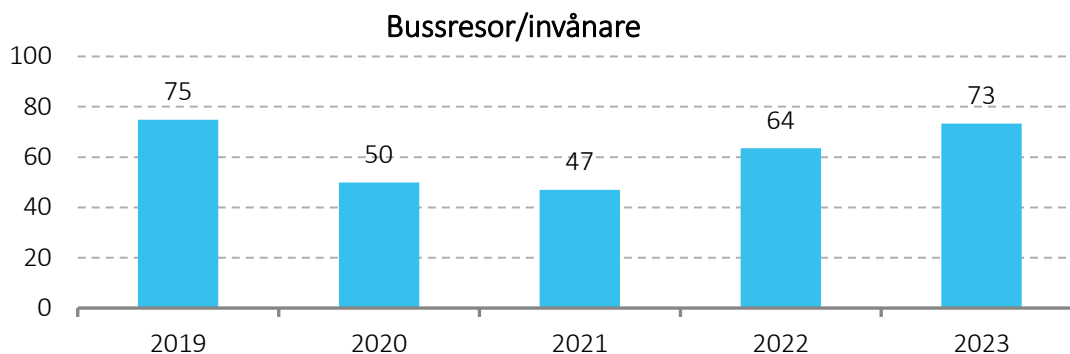
Dieselpbilar och diesellastbilar skulle också kunna drivas av biodrivmedlet HVO. Man kan därför anta att andelen fordon som drivs med fossila drivmedel är något högre än vad statistiken kan visa. De allra flesta lastbilar använder diesel som drivmedel, andelen har dock minskat under åren. Mellan år 2023 och 2024 minskade andelen med en procentenhet, från 87 procent till 86 procent. Även andelen el-lastbilar ökat, från en procent år 2020 till fem procent år 2024.

När det gäller personbilar drivs de flesta av bensin, även om andelen bensinbilar gått från 55 procent år 2019 till 45 procent år 2024. Därefter drivs 34 procent av diesel. Andelen som drivs av diesel har inte minskat på samma sätt som de bensindrivna utan har bara minskat ett par procentenheter sedan 2019. Andelarna laddhybrider och elbilar har ökat under de senaste åren och står nu för 6 procent vardera i personbilsflottan. Även elhybrider har ökat men inte i samma omfattning, från 2 procent år 2019 till 5 procent år 2024. Etanolbilar har minskat något och antalet gasbilar är i princip försumbart.

Personbil och bussresor

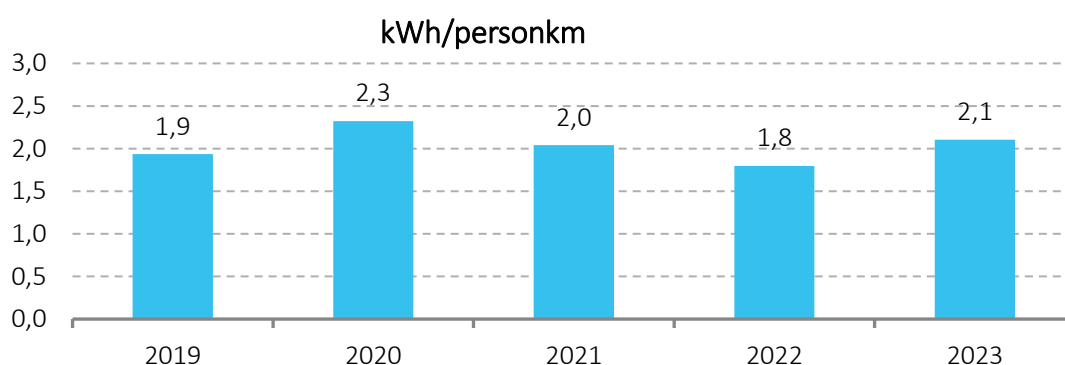

Antalet körda km per invånare är något lägre år 2023 än år 2022. År 2020 under pandemin var den genomsnittliga sträckan som lägst med strax över 3 500 km per person.

Antalet bussresor i relation till befolkningen har ökat under de senaste åren. Under pandemin gick antalet resor ner av förklarliga skäl. År 2023 var nivån uppe på nästan samma nivåer som innan.

Energianvändning resande

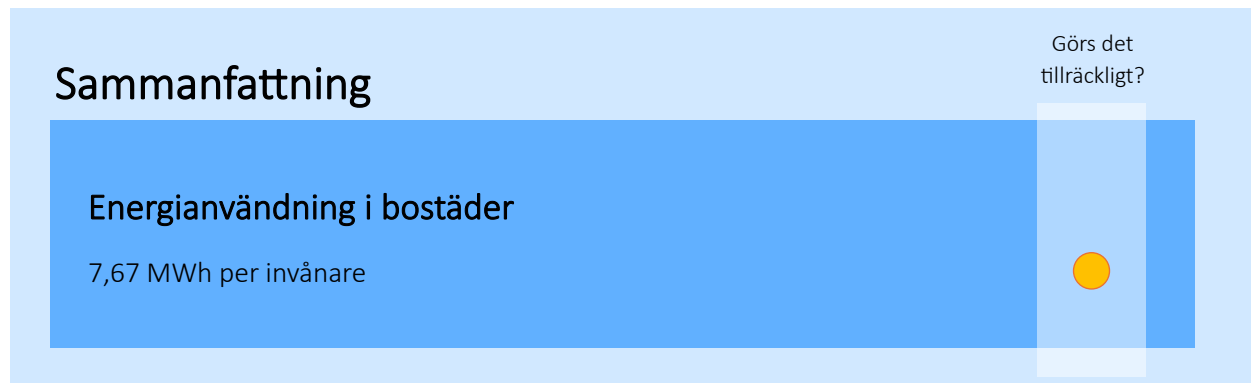
Vid en jämförelse av slutanvändning av energi och de resta sträckorna framkommer att resandet under pandemin krävde, av förklarliga skäl, mer energi jämfört med resandet under året innan och åren efter. År 2022 var energiåtgången på resande i kommunen på en lägre nivå än innan pandemin, 1,8 kWh/person-km. Personkilometer används i stället för den totala insamlade sträckan eftersom den tar hänsyn till att det exempelvis kan åka fler än en person i en bil och flera personer i en buss.

Genomförda och pågående projekt och insatser

- Inom projektet BATS – hållbara färdvägar året runt pågår insatserna Umehoj (gratis 3-veckorslån av cykel hos cykelhandlare) och Vinterspanare (fotgängare, cyklister om sin gång- och cykelväg)
- Projektet hållbara och jämställda arbetsresor fortsätter på Västerslätts verksamhetsområde där lokala företag samarbetar med kommunen och kommunala bolag för att öka det hållbara resandet.
- Arbetet pågår med implementering av trafikprogrammen och stadsutvecklingsprogrammet liksom utveckling av parkeringsnormen till en mobilitetsnorm
- Ultra-trafiken övergår till helt elektrifierad busstrafik från juni 2026 och Regiontrafiken har genomfört en upphandling på ett avtalsområde där det nu också blir helt elektrifierad busstrafik.
- AB Bostaden, Kollektivtrafiken och UPAB samarbetar inom bolagskoncernens fokusområde "Smarta transporter" för att tillsammans stärka vårt mobilitetserbjudande. Arbetet leds av målet om att bidra till realiseringen av Umeå kommuns inriktningsmål.

- Samarbete med upphandlad resebyrå för att säkerställa efterlevnad av bolagskoncernens riktlinjer för hållbara tjänsteresor. Dessa riktlinjer ska säkerställa att vi vid resor i tjänsten också bidrar till realisering av Umeå kommuns inriktningsmål.
- Wasaline blir det första koldioxidneutrala rederiet i Östersjön - Umeå kommun
- En färdplan för produktion och användning av förnyelsebara bränslen som e-metanol har färdigställts under 2025 inom ramen för projektet Blue Supply Chains.

Fokusområde 2- Bygg och anläggning

De områden och indikatorer som redovisas ovan är utvalda för att de antingen följer upp mål satta av kommunen eller för att de är viktig information kopplat till exempelvis scenarioanalys.

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

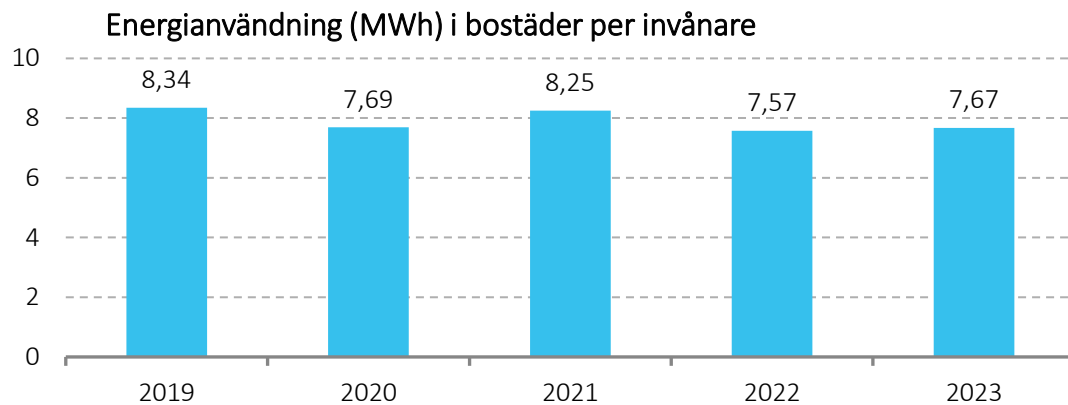
Bedömning

Energianvändning i bostäder har en svagt nedåtgående trend, bedömningen är att mer arbete krävs för att använda energi (el och fjärrvärme) mer effektivt i våra bostäder. För övriga delar av fokusområdet finns för närvarande inga indikatorer.

Arbete pågår för att minska utsläpp i byggprocessen och inom olika anläggningsprojekt i Umeå och bedömning är att det behöver accelereras och skalas upp genom att t.ex. öka antalet fossilfria byggarbetsplatser och minska användningen av jungfruliga material.

För att minska utsläppen från fokusområdet finns följande generella rekommendationer för Umeås klimatomställning (i ramverket Umeå klimatfärdplan):

- Bygg i klimatsmarta material
- Bygg bostäder och lokaler som lågenergihus
- Skifta till hållbara arbetsmaskiner
- Effektivisera lokalanvändning
- Energieffektivisera lokaler och bostäder

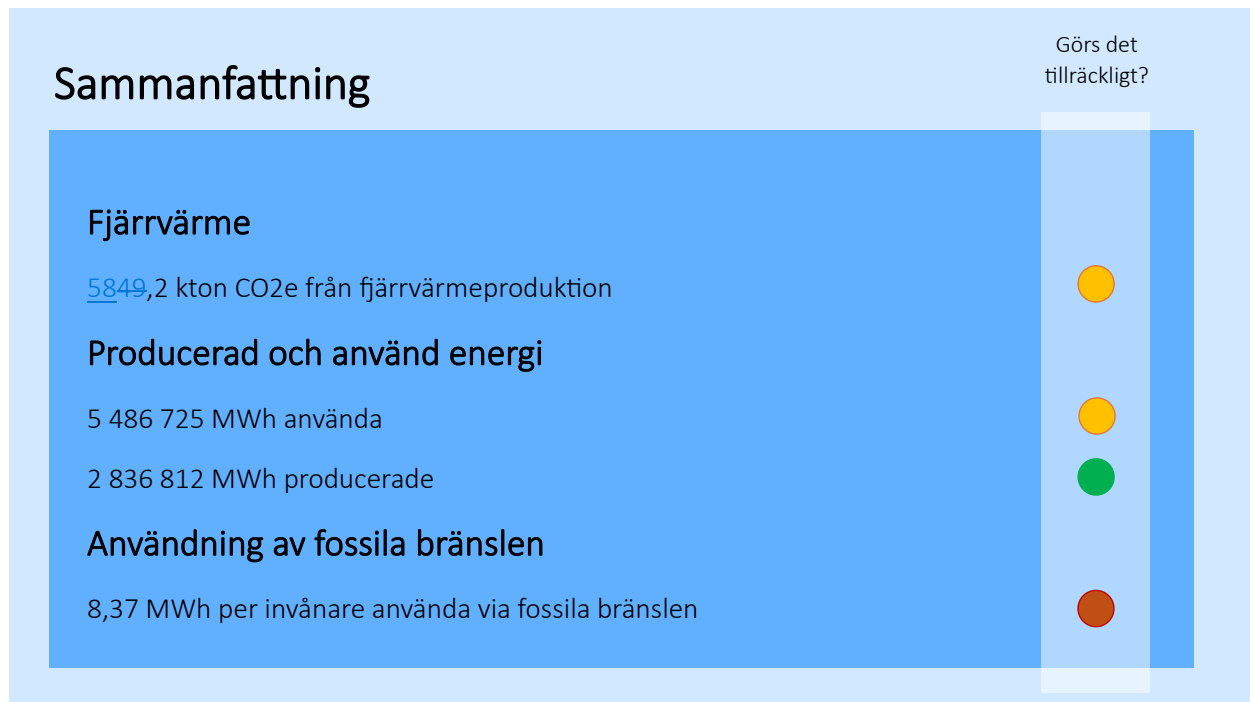

Energianvändningen i bostadshus går mestadels till uppvärmning av bostäderna. En mindre del används till hushållsel. Energiåtgången var något högre år 2023 än år 2022. År 2023 förbrukades det i bostäder 7,67 MWh per invånare jämfört med 7,57 MWh per invånare år 2022.

Genomförda och pågående projekt och insatser

- Umeå kommun kommer upphandla två utsläppsfria entreprenader, ombyggnationen av Renmarkstorget och Tomtebostrand med bidragsstöd på 26 MSEK från Tillväxtverket.
- Gator och parker förstärker inom anläggningsarbeten framför allt miljö- och masshantering och har bytt ut alla handhavande maskiner till el med plan för att upphandla eldrivna större grönytemaskiner.
- Kommunen erbjuder löpande tjänster inom energi och klimatrådgivning till Umeås medborgare, företag och organisationer.
- Tekniska nämnden kommer genomföra projektet Utsläppsfri byggarbetsplats, där byggandet av serviceboende kommer genomföras som en utsläppsfri byggarbetsplats.
- Fastighet arbetar med kartläggning av klimatpåverkan vid nybyggnationer och har ett pågående arbete med att testa nya tekniker och arbetssätt (exempelvis cellglas i grundläggning, återbrukat tegel som fasad).
- Inom partnerskapet Umeå klimatfärdplan testas en framtagna Umeåmodell av klimatberäkningsanvisningar för byggande inklusive gränsvärden, där Fastighet har antagit modellen som ett nytt arbetssätt.
- AB Bostaden tillför fler lägenheter genom utveckling av befintliga fastigheter (ombyggnation av studentkorridorsrum till studentlägenheter) vilket ger lägre klimatavtryck än nybyggnation.
- AB Bostaden arbetar strategiskt med återbruk inom och mellan ROT-projekt.

Fokusområde 3- Energi, el och fjärrvärme

De områden och indikatorer som redovisas ovan är utvalda för att de antingen följer upp mål satta av kommunen eller för att de är viktig information kopplat till exempelvis scenarioanalys.

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

Bedömning

Produktionen av fjärrvärme och el står för ca 20% av Umeås utsläpp, möjliggörande arbete pågår för att minska utsläppen t.ex. genom utsortering av plast och öka upptaget av restvärme. Bedömningen är att mer arbete krävs för att kunna minska utsläppen i en snabbare takt.

I Umeå produceras relativt mycket energi, framför allt fossilfri el och bedömningen är att det görs tillräckligt. Elanvändningen och effektbehovet förväntas öka mycket kommande åren i och med elektrifiering vilket beaktas inom bl.a. energiprogrammet och Umeå energis nätutvecklingsplan.

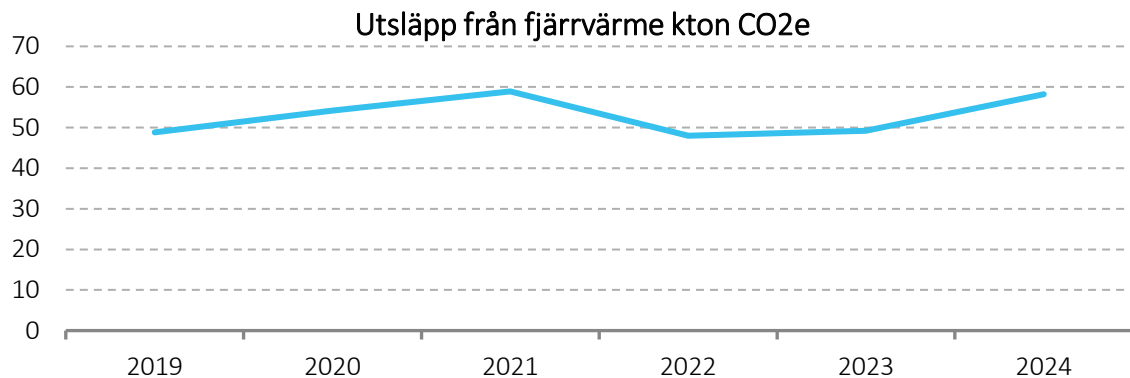
För att minska utsläppen från fokusområdet finns följande generella rekommendationer för Umeås klimatomställning (i ramverket Umeå klimatfärdplan):

- Energieffektivisera lokaler och bostäder
- Välj hållbar uppvärmning
- Producera och konsumera mer hållbar energi

Umeå använder mer energi än som produceras inom kommunen vilket beror till stor del på import av fossila bränslen. Mer arbete krävs för att effektivisera och fasa ut fossila bränslen.

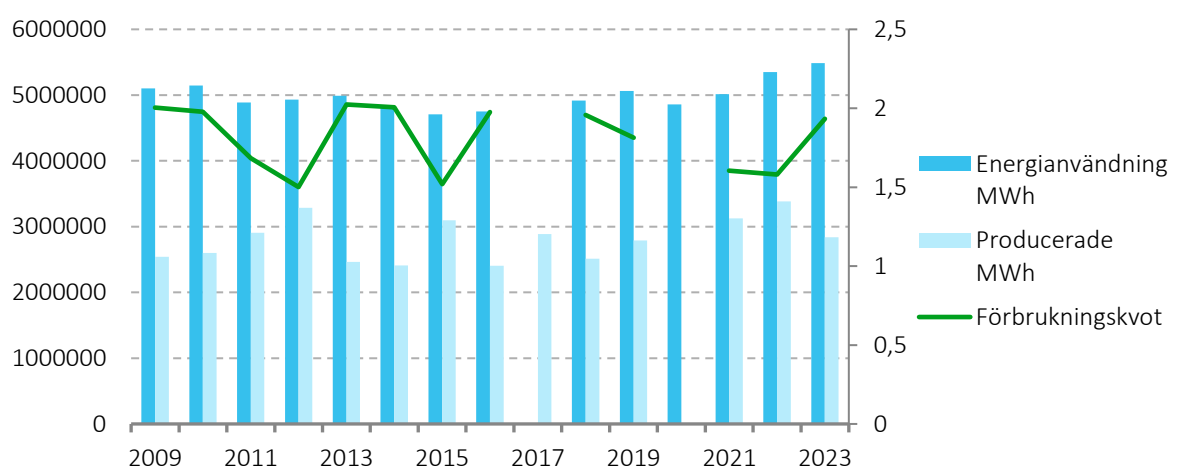
Användningen av fossila bränslen per invånare i Umeå har legat relativt konstant de senaste åren. För att minska utsläppen krävs betydligt mer kraftfulla åtgärder, särskilt inom transportsektorn där huvuddelen av utsläppen sker.

Fjärrvärme

Utsläppen från fjärrvärme stod för 5849,2 kiloton CO₂e år 2024. Det var en uppgång jämfört med 2023 när utsläppen var 498 kiloton CO₂e. [Att utsläppen från fjärrvärmens ökade 2024 beror på den extrema köldperioden som inföll under januari som gjorde att Umeå Energi var tvungna att använda oljepannor som inte använts på många år för att hålla uppe temperaturen i fjärrvärmens. Utöver detta bidrog även en ökad andel plast i avfallet som energiåtervunnits till mer utsläpp.](#) Nedgången mellan de föregående åren 2021 till 2022 berodde både på en lägre förbrukning och en relativt stor minskning i fjärrvärmens emissionsfaktor, som i sin tur berodde på att Umeå Energi slutat förbränna torv i produktionen. Mellan år 2022 och 2023 ökade utsläppen något, vilket till stor del beror på ökade utsläpp från produktionen eftersom mängden avfall som användes för energiåtervinning ökade.

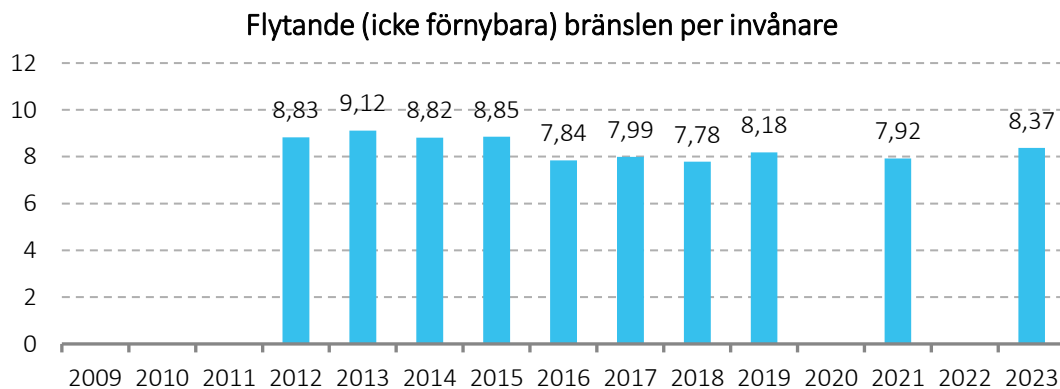
Producerad och förbrukad energi

I staplarna i diagrammet ovan visas all producerad el och fjärrvärme respektive all förbrukad energi. Och kvoten dem emellan visas i den gröna linjen. Ett värde på 2 betyder att det förbrukas dubbelt så mycket MWh i Umeå kommun jämfört med hur mycket som produceras. År 2023 var kvoten högre än

de två föregående åren, vilket beror både på en minskad produktion av energi under år 2023 och en ökad energianvändning.

Användning av fossila bränslen

Användningen av fossila bränslen per invånare har gått ner de senaste åren. År 2023 låg användningen på 8,37 MWh per invånare. Det är något högre jämfört med de senaste åren som går att jämföra med. Vissa år saknas statistik för att kunna jämföra.

Genomförda och pågående projekt och insatser

- Ett nytt energiprogram antogs av kommunfullmäktige i januari 2025. Det pekar ut en riktning/strategier för utvecklingen av Umeås energisystem i linje med Umeås inriktningsmål och implementering av programmet har påbörjats i samverkan med lokala aktörer.
- Åtgärder för produktion av solel, driftoptimering och energieffektivisering pågår löpande inom kommunens fastigheter.
- Tekniska nämnden genomför ett löpande arbete med att byta ut gatubelysning med gammal teknik till nya energieffektiva armaturer.
- Umeå energi genomför kontinuerliga åtgärder för att stärka och öka robustheten i elnätet inom Umeå kommun. Som en del av dessa insatser pågår bland annat en omfattande utbyggnad som syftar till att fördubbla överföringskapaciteten till Umeå tätort.
- Flera projekt genomförs av Umeå energi och andra parter för att minska utsläpp från Umeås fjärrvärmesystem:
 - sorteringsanläggning kommer att uppföras av Umeå energi vilket beräknas kunna halvera utsläppen som uppstår från förbränning av plast, planeras vara i drift under 2028.
 - utveckling av en digital tvilling av fjärrvärmenätet
 - projekt för att utforska nya restvärmeaffärer i Umeå.
- AB Bostaden arbetar med att minska energianvändning genom byte till bättre och effektivare system samt test av AI-styrning

Fokusområde 4- Cirkulär ekonomi

Sammanfattning

Görs det tillräckligt?

Avfall

331 kg kommunalt avfall per invånare (exkl. trädgårdsavfall)

39 % kommunalt avfall till materialåtervinning

206 kg kommunalt avfall per invånare till energiåtervinning

4 % avfall till återanvändning

Sysselsatta inom cirkulär ekonomi

804 personer

De områden och indikatorer som redovisas ovan är utvalda för att de antingen följer upp mål satta av kommunen eller för att de är viktig information kopplat till exempelvis scenarioanalys.

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

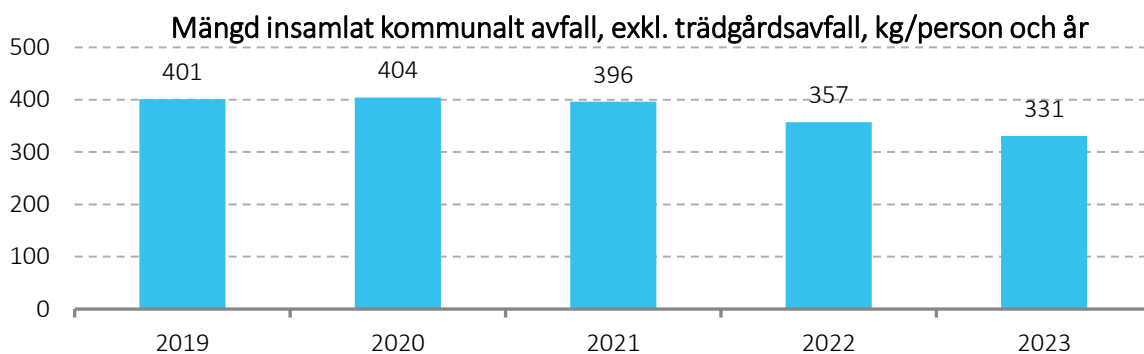
Bedömning

Bedömningen är att arbete pågår för en mer cirkulär ekonomi, men att mer arbete krävs för att kunna minska utsläppen från området i en snabbare takt, exempelvis utbildningskampanjer, hållbara upphandlingsmetoder, riktade policyinsatser och skapa incitament för återanvändning och reparation.

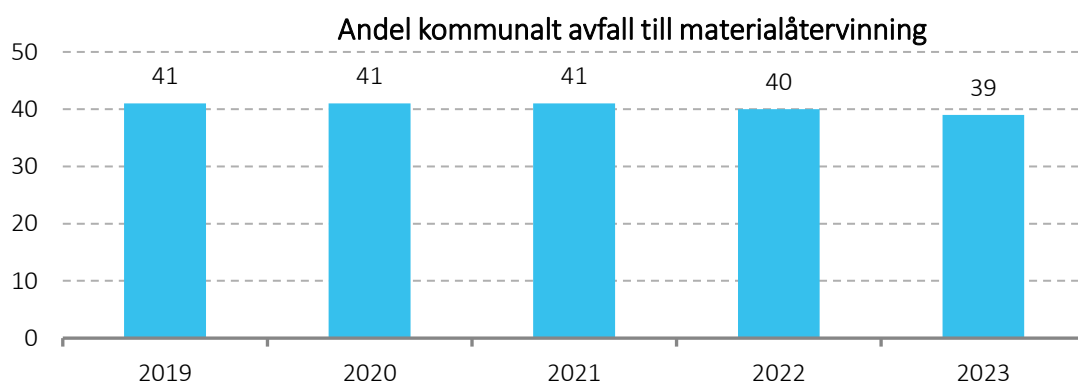
För att minska utsläppen från fokusområdet finns följande generella rekommendationer för Umeås klimatomställning (i ramverket Umeå klimatfärdplan):

- Minska klimatpåverkan från resursanvändning
- Använd mindre och mer hållbar plast
- Använd och utveckla delningstjänster inom mobilitet och service
- Skifta till fossilfria finansiella investeringar och kapitalplaceringar

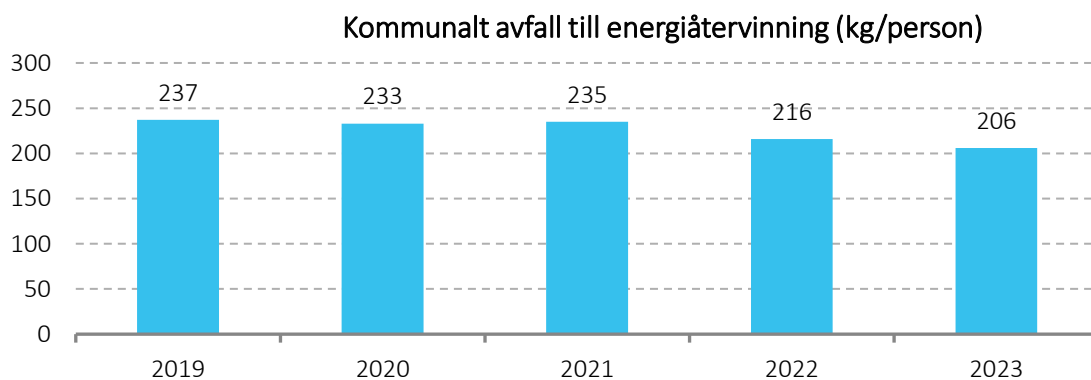
Avfall

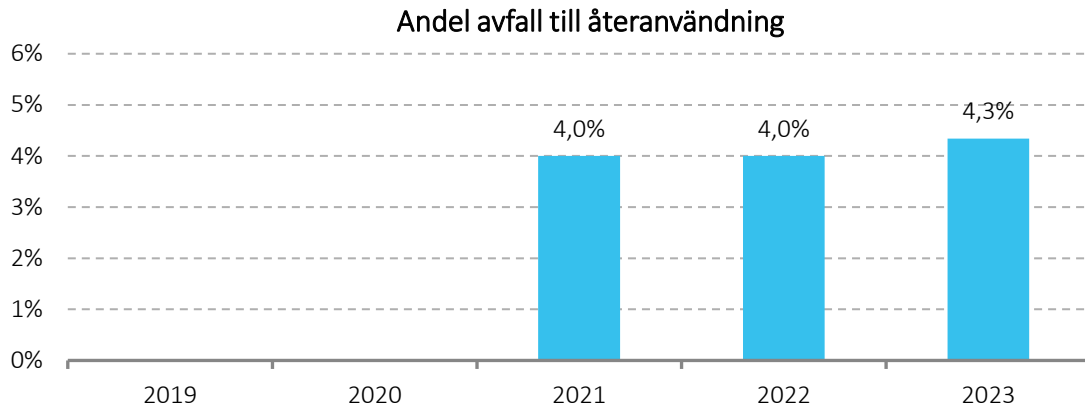
Mängden insamlat kommunalt avfall (exklusive trädgårdsavfall) har minskat per person under de senaste tre åren. Särskilt stor var minskningen mellan år 2021 och 2022.

Andelen kommunalt avfall som går till materialåtervinning har varit relativt stabilt under de senaste 4 åren, runt 40 procent.

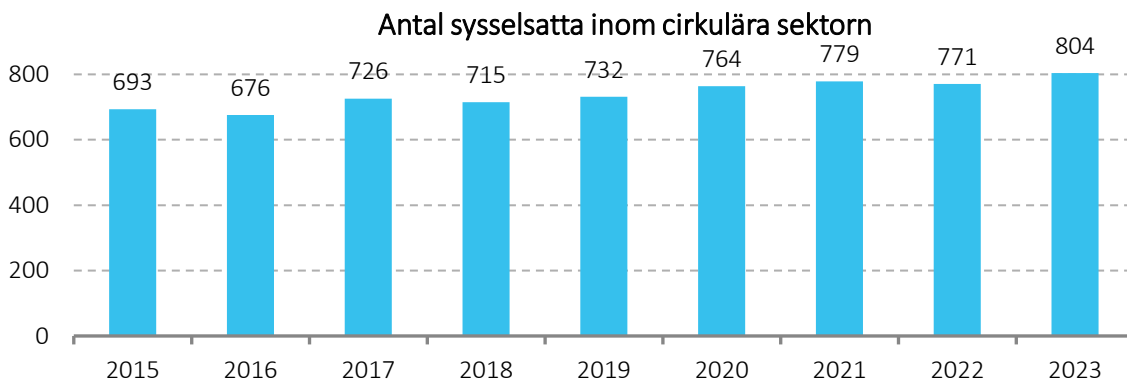

Mängden kommunalt avfall som går till energiåtervinning minskade mellan 2021 och 2023 till 206 kg per person.

Information om andelen avfall till återanvändning finns endast under de senaste tre åren. Både 2021 och 2022 återanvändes fyra procent av avfallet. Informationen är dock komplex att följa upp eftersom det som kan återanvändas också skulle kunna exempelvis säljas på andrahandsmarknaden. En minskning i andelen avfall till återanvändning behöver således nödvändigtvis inte vara negativ eftersom det också kan betyda att livscykeln på saker förlängs.

Sysselsatta inom cirkulär ekonomi

Antalet sysselsatta inom det SCB definierar som cirkulära sektorn har konstant ökat ända sedan 2015, år 2023 var 111 fler personer sysselsatta inom sektorn jämfört med år 2015. År 2023 arbetade 33 fler personer i sektorn jämfört med år 2022. I riket har antalet sysselsatta inom den cirkulära sektorn ökat med tre procent mellan år 2015 och 2021. I Umeå är ökningen nästan 15 procent under samma period.¹

Genomförda och pågående projekt och insatser

- Byggåterbruket invigdes i januari, insatsen sker i samverkan med ABC Umeå ekonomisk förening, ABC – Cirkulär bygghandel
- Umeå Eco Industrial Park fortsätter att utvecklas till ett centrum för industriell symbios, cirkulär ekonomi och grön innovation genom samverkan mellan kommun, bolag, akademi och näringsliv.
- Inom projektet Cirkulära Västerbotten har flera piloter genomförts, bland annat återbruk av växter, cirkulär möbelhantering liksom kartläggning av cirkulära lösningar och IT-återtagningsdag

¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/cirkular-ekonomi/pong/tabell-och-diagram/konkurrens-och-innovation2/antal-sysselsatta-i-naringslivet-i-den-cirkulara-sektorn/>

- Horizon-projektet School Food for Change pågår fram till mitten av 2026 och arbetet handlar bland annat om att minska matsvinn och arbeta med skolmåltider som pedagogiskt verktyg.
- En cirkulär policy för Umeå kommun ska tas fram, de föreslagna områdena för policyn är urban-industriell symbios, byggande resp. internt återbruk
- De kommunala bolagen har definierat en gemensam strategi för cirkulära affärer med målsättningen att frikoppla Umeås tillväxt från ohållbar resursanvändning.
- Bolagen inom ramen för Umeå Eco Industrial park fortsätter arbetet inom bolagskoncernens fokusområde Industriell symbios med de gröna omställningsprojekt & cirkulära lösningar. Projektet handlar om:
 - energiförädling
 - cirkulära vattenlösningar
 - avfallsåtervinning
 - hållbara logistiklösningar

Fokusområde 5- Övergripande insatser

Sammanfattning

Görs det tillräckligt?

Utvecklingen inom fokusområdet går framåt, men behöver accelerera.

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

Bedömning

Kommunkoncernen arbetar aktivt med att utveckla sin förmåga att möjliggöra och påskynda Umeås klimatomställning inom samtliga fokusområden. För att öka implementeringstakten krävs fortsatt förstärkning av stödjande åtgärder, särskilt inom portföljstyrning samt kapacitet för finansiering och investering i klimatåtgärder. Uppföljning, analys och kommunikation inom klimatområdet behöver utvecklas ytterligare för att ge bättre stöd till styrning och genomförande. Dessutom behövs arbete med att hantera kvarvarande utsläpp / utsläpp som är mycket svåra att reducera. Det handlar initialt om att utveckla en koncernövergripande strategi för kompletterande åtgärder som ex. möjliga kolsänkor.

Genomförda och pågående projekt och insatser

- Arbete inom koncernen genomförs för att öka kunskapen kring investeringar och finansiering av klimatåtgärder med stor potential för minskning av klimatutsläpp. Målsättning är att den externa finansieringen ökar, att större investeringar möjliggörs och att teknisk expertis liksom innovativa lösningar från nationella och internationella initiativ nyttjas på bästa sätt, ett ex. är bidrag erhållna för att upphandla fossilfria entreprenader.
- Inom partnerskapet Umeå klimatfärdplan har en rad aktiviteter genomförts för att skapa fler mötesplatser och bättre förutsättningar för samarbeten mellan partners inom klimat.
- Arbete med en portföljkartläggning pågår med syfte att accelerera, hitta synergier och identifiera luckor med målsättning att ta fram en modell för hur Umeå kan arbeta med en klimatomställningsportfölj och långsiktigt öka omställningskapaciteten.
- Partnerskapet och utbytet med Viable Cities, nationella myndigheter och andra svenska städer utvecklas och stärks kontinuerligt, med bas i det nationella Klimatkontrakt 2030.
- Umeå har inom EU-missionen 100 klimatneutrala och smarta städer en Mission label och ett Climate City Contract. Här genomförs aktivt arbete med NetZeroCities och andra partnerstäder inom specifika utvecklingsområden, bland annat har support getts kring utvecklad partnerskapsmodell för Umeå klimatfärdplan och utveckling av Umeås klimatportfölj.

Status i underliggande planer och program

Tabell 1 Kortfattad bedömning av relaterade styrdokument till programmet.

Relaterade dokument till program för klimatneutralitet	Bedömning
Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)	Reviderad plan tas fram
Cykeltrafikprogram (KF 2018)	Mer arbete krävs
Energiprogram (KF2025)	Enligt plan
Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)	Mer arbete krävs
Godstrafikprogram (KF 2018)	Mer arbete krävs
Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2016)	Ny policy tas fram
Kollektivtrafikprogram (KF 2021)	Mer arbete krävs
Näringslivsstrategi Umeå kommun (KF 2019)	Enligt plan
Parkeringsprogram (KS 2013)	Ej aktuellt
Riktlinjer för resor i tjänsten, Umeå kommun (KS 2016)	Ersatt av ny resepolicy
Strategiska planen (KF 2016)	Enligt plan
Trafiksäkerhetsprogram (KF 2014)	Ej aktuellt
Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)	Enligt plan
Umeås lokala miljömål (KF 2020)	Mer arbete krävs
Åtgärdsplan för minskade utsläpp av växthusgaser (KF 2009)	Enligt plan
Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF)	Mer arbete krävs
Åtgärdsprogram för Umeå kommuns miljömål, 2022-2025	Mer arbete krävs
Umeå klimatfärdplan	Mer arbete krävs
Undertecknade åtaganden	
Klimatkontrakt 2030	Enligt plan
Circular Cities Declaration	Mer arbete krävs
Covenant of Mayors	Mer arbete krävs
Cities Race to Zero	Enligt plan

Definitioner

Fördelning av beräknade utsläpp 2021

Här presenteras en uppdelning av utsläppen från olika sektorer under 2021.

- Stationär energi: Denna sektor inkluderar utsläpp från bostadsbyggnader, kommersiella och institutionella byggnader, industribyggnader och jordbruk. Bostadsbyggnader står för den största delen av utsläppen inom denna kategori.
- Transporter: Vägtrafik dominerar denna sektor med det högsta antalet utsläpp, följt av terrängfordon och arbetsmaskiner. Det har skett en ökning av utsläppen från 2019 till 2021.
- Avfall: Utsläppen från denna sektor kommer främst från fast avfallshantering och avloppsvatten. Det har varit en minskning av utsläppen från 2019 till 2021.
- IPPU (Industriell process och produktanvändning): Det har skett en ökning av utsläppen från industriella processer från 2019 till 2021.
- AFOLU (Jordbruk, skogsbruk och annan markanvändning): Utsläppen från denna sektor har varit relativt konsekventa, med boskap som den största källan till utsläpp.

Utsläpp som genereras från fossilandelen i energiåtervinningen ur avfall inkluderar ett regionalt upptag av avfall och inkluderas i de territoriella utsläppen. Umeå kommun står för ca 25% av mängden avfall.

Sammanfattningsvis visar diagrammet att de största utsläppskällorna är stationär energi och transporter.

Utsläpp Umeå [kton CO₂e] jmf med Parisavtal

De beräknade utsläpp som visas är samma data som Umeå kommun rapporterar till exempelvis CDP och Covenant of Mayors och de är beräknade enligt en standardmetod (GPC-CRF).

Enligt www.klimatkollen.se (vilket ligger i linje med tidigare beräknad koldioxidbudget i Åtgärdsprogram för Umeå kommuns miljömål, 2022-2025) behöver utsläppen i Umeå minska med drygt 20% per år från 2021 för att vara i linje med Parisavtalet och inom den beräknade koldioxidbudgeten 1139 kton CO₂.

Sammanfattningsvis visar diagrammet att de totala klimatutsläppen i Umeå under de senaste åren har legat ganska stilla (undantag 2020 pga. pandemi) och att de inte minskar i den hastighet som krävs enligt Parisavtalet.

Konsumtionsbaserade utsläpp

Umeå kommun har en målsättning om att Umeås konsumtionsbaserade klimatpåverkan minskar till 2 ton koldioxidekvivalent per person till år 2040 och 1 ton till år 2050. Exempel på konsumtion omfattat av målsättningen är byggmaterial, livsmedel, möbler etc.

Vad är scopen?

Scope 1 (direkta utsläpp): Dessa utsläpp kommer direkt från källor som ägs eller kontrolleras av organisationen, till exempel från förbränning i anläggning och fordon.

Scope 2 (indirekta utsläpp från energi): Dessa utsläpp kommer från produktion av elektricitet och värme, som köps och konsumeras av organisationen.

Scope 3 (övriga indirekta utsläpp): Dessa utsläpp uppstår från källor som inte ägs eller kontrolleras av organisationen, men som är en del av dess värdekedja. Det kan inkludera allt från inköpta varor och tjänster till anställdas pendling och avfallshantering.

Uppdatering av data för territoriella utsläpp

Uppdatering av data i de nationella databaserna för de territoriella utsläppen sker i augusti. Datat har en eftersläpning på ca 1½ år.